

MEDIA MAYDONIDA INTERNET IMKONIYATLARI VA XORIJIY OMMAVIY AXBOROT VOSITALARINING O'RNI.

Ilmiy rahbar; Abdupattayev Xasanboy

Qo`qon Davlat Universiteti Xorijiy fiologiya

Fakulteti 1-bosqich talabasi

Abdupattoyeva Zarnigor Zohidjon Qizi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada internetning media sohasidagi o'rni, uning axborot almashinuvi va kommunikatsiya jarayonlariga ta'siri tahlil qilingan. Shuningdek, xorijiy ommaviy axborot vositalarining global axborot maydonidagi roli, transmilliy axborot oqimlari hamda ularning milliy media tizimlariga ta'siri yoritilgan. Maqolada internet texnologiyalarining tezkorlik, interaktivlik va ochiqlik imkoniyatlari bilan birga, axborot xavfsizligi va ishonchlilik masalalari ham ko'rib chiqiladi.

АННОТАЦИЯ

В статье анализируется роль интернета в сфере медиа, его влияние на процессы обмена информацией и коммуникации. Рассматривается значение зарубежных средств массовой информации в глобальном информационном пространстве, а также их воздействие на национальные медиасистемы. Особое внимание уделяется возможностям интернета — оперативности, интерактивности и открытости — наряду с проблемами достоверности и информационной безопасности.

ANNOTATION

This article examines the role of the Internet in the media field and its impact on information exchange and communication. It analyzes the influence of foreign

mass media in the global information sphere and their effect on national media systems. The paper highlights Internet advantages such as speed, interactivity, and openness, while also discussing challenges of credibility and information security.

Kalit soʻzlar / Ключевые слова / Keywords:

internet — интернет — Internet;

media maydoni — медиапространство — media sphere;

xorijiy ommaviy axborot vositalari — зарубежные СМИ — foreign mass media;

global axborot oqimi — глобальные информационные потоки — global information flow;

raqamli transformatsiya — цифровая трансформация — digital transformation;

axborot xavfsizligi — информационная безопасность — information security.

KIRISH

Globalashuv va raqamli axborot asrida internet jamiyat hayotining barcha jabhalariga chuqur kirib bordi. Ayniqsa, ommaviy axborot vositalari faoliyatida internetning paydo boʻlishi axborot ishlab chiqarish, tarqatish va isteʼmol qilish mexanizmlarini tubdan oʻzgartirdi.

Bugungi kunda media sohasida internetning oʻrni faqat axborot yetkazish vositasi sifatida emas, balki interaktiv muloqot, jamoatchilik fikrini shakllantirish va xalqaro kommunikatsiya maydoni sifatida qaralmoqda. Shu sababli, internet imkoniyatlari va xorijiy OAVning oʻrni masalasi dolzarb ilmiy muammo sifatida oʻrganilmoqda.

Maqolaning maqsadi — internet texnologiyalarining media sohasidagi oʻrnini aniqlash, xorijiy ommaviy axborot vositalarining taʼsirini tahlil qilish hamda global

axborot oqimlarining milliy media tizimlariga ko‘rsatgan ijobiy va salbiy ta’sirlarini yoritishdan iborat.

1. Media maydoni va internetning o‘zaro munosabati

Media maydoni — bu axborot ishlab chiqarish, tarqatish va iste’mol qilish jarayonlari amalga oshadigan ijtimoiy-madaniy muhitdir. Internet ushbu muhitni cheksiz kengaytirib, uni transmilliy kommunikatsiya tarmog‘iga aylantirdi.

Internetning media tizimiga olib kirgan asosiy yangiliklari quyidagilardir:

Tezkorlik: yangiliklar real vaqt rejimida tarqatiladi;

Interaktivlik: foydalanuvchi endilikda auditoriya emas, balki kontent yaratuvchi sub’yektga aylanmoqda;

Global auditoriya: geografik chegaralar yo‘qoldi, axborot erkin harakatlanadi;

Ko‘p formatlilik: matn, audio, video va grafika bir maydonda birlashadi.

Internet jurnalistikasi natijasida “fuqarolik jurnalistikasi”, “bloggerlik”, “onlayn media” kabi yangi tushunchalar shakllandi. Shu bilan birga, bu jarayon ishonchlilik, axborot filtrlash va manipulyatsiya kabi yangi xavflarni ham keltirib chiqardi.

2. Xorijiy ommaviy axborot vositalarining global media tizimidagi o‘rni

Xorijiy OAV (BBC, CNN, Al Jazeera, Deutsche Welle, va boshqalar) zamonaviy global axborot oqimining asosiy ishtirokchilaridir. Ular xalqaro miqyosda tezkor, ishonchli va professional axborot manbasi sifatida tanilgan. Shu bilan birga, ularning faoliyati orqali siyosiy, iqtisodiy va madaniy qadriyatlar eksport qilinmoqda. Bu jarayonni “media imperializmi” nazariyasi yordamida izohlash mumkin. Kuchli davlatlarning axborot oqimi orqali zaif media tizimlariga ta’sir o‘tkazishi madaniy g‘oyalar ustuvorligini keltirib chiqaradi. Shu sababli, xorijiy OAV bilan aloqada milliy axborot mustaqilligini saqlash muhim ahamiyatga ega.

Xorijiy OAVlar, bir tomondan, jahon miqyosida erkin axborot almashinuvi va madaniyatlararo muloqotni kuchaytirs, boshqa tomondan, ayrim hollarda biryoqlama yoritish, siyosiy manfaatlar yoki stereotiplar tarqalishiga ham sabab bo'ladi.

3. Internet imkoniyatlari va media transformatsiyasi

Internet media sohasini raqamli shaklga o'tkazdi. Bugungi kunda an'anaviy OAV (gazeta, radio, televideniye) o'z faoliyatini onlayn platformalar bilan uyg'unlashtirishga majbur.

Raqamli platformalar — YouTube, Telegram, TikTok, Instagram, X (Twitter) — jurnalistlar, blogerlar va tashkilotlar uchun yangi auditoriya yaratdi. Bu esa "konvergensiya jarayoni", ya'ni turli axborot turlari va platformalarning birlashuvini yuzaga keltirdi.

Ammo bu jarayon bilan birga, quyidagi muammolar ham vujudga kelmoqda:

Axborotning ishonchliligi: feyk xabarlar tez tarqalmoqda;

Raqamli notenglik: barcha foydalanuvchilar internet imkoniyatlaridan teng foydalana olmaydi;

Axborot xavfsizligi: shaxsiy ma'lumotlarning himoyasi zaif;

Axborot monopoliyasi: yirik texnologik kompaniyalar axborot oqimini nazorat qiladi.

Shunga qaramay, internet OAVni demokratlashtirdi, mustaqil fikr bildirish imkoniyatlarini kengaytirdi va jamoatchilik nazoratini kuchaytirdi.

4. O'zbekiston va Markaziy Osiyo tajribasi

O'zbekiston va butun Markaziy Osiyo hududida internet va raqamli media sohasida sezilarli o'sish kuzatilmoqda. Hozirgi kunda aholining 75 foizdan ortig'i internetdan faol foydalanadi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Axborot xavfsizligini ta’minlash va media sohasini rivojlantirish” haqidagi qarorlari natijasida mahalliy OAVlar faoliyati raqamli yo‘nalishda kengaymoqda.

Gazeta.uz, Kun.uz, Daryo.uz kabi portallar, shuningdek, ko‘plab blogerlar jamiyatda ochiqlik, tanqidiy fikr va axborot erkinligi rivojiga xizmat qilmoqda.

Xorijiy OAVlarning mintaqadagi ta’siri ham sezilarli: ularning yangiliklari, madaniy kontenti va tahlillari orqali mahalliy auditoriya global axborot oqimiga ulanmoqda. Shu bilan birga, milliy media siyosatini mustahkamlash, yoshlarning media savodxonligini oshirish, feyk va manipulyatsiyaga qarshi kurashish zarurati ortib bormoqda.

XULOSA

Internet va xorijiy ommaviy axborot vositalari media maydonining ajralmas tarkibiy qismlariga aylandi. Internet axborot almashinuvini tezlashtirdi, media jarayonlarni interaktiv qildi, OAVni demokratlashtirdi.

Xorijiy OAV esa global axborot tizimini boyitmoqda, lekin shu bilan birga, milliy madaniy qadriyatlarga bosim o‘tkazishi ham mumkin.

O‘zbekiston uchun asosiy vazifa — internet imkoniyatlaridan samarali foydalanish, axborot xavfsizligini ta’minlash va milliy media mustaqilligini himoya qilishdir.

Kelajakda raqamli media siyosatini rivojlantirish, media savodxonlikni oshirish va xalqaro axborot maydonida faol ishtirok etish mamlakat taraqqiyotining muhim omillaridan biri bo‘lib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Kraidy, M. M. (2013). The Internet as a Mass Communication Medium. Journal of Journalism and Mass Communication.

2. Nielsen, R. (2016). Challenges and Opportunities for News Media and Journalism in the Digital Age. Oxford University Press.
3. Grasland, C. (2018). International News Flows Theory Revisited Through a Space-Time Interaction Model. arXiv:1810.04912.
4. Duishonbaeva, A. va boshq. (2021). Main Trends in Development of Media and Internet Resources in Independent Kyrgyzstan. *Advances in Journalism and Communication*, 9, 74–83.
5. Potter, W. James. (2016). *Media Literacy*. Los Angeles: SAGE Publications.
6. SmartInsights. (2025). *Global Social Media Statistics Research Summary*.
7. UNESCO. (1999). *Mass Media in Society: The Need for Research*. Paris.